

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ : ผู้ทรงนำการแต่งกายของไทยสู่แฟชั่นระดับโลก QUEEN SIRIKIT : AMBASSADRESS OF THAI TRADITIONAL DRESSING TO THE GLOBAL WORLD FASHION

จารุพรรณ ทรัพย์ปรุง¹

Jaruphan Supprung

นักวิจัยอิสระ

Independent Researcher

(Received : January 5, 2024 Revised : April 4, 2024 Accepted : April 4, 2024)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาฉลองพระองค์ชุดไทยของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่เก้า ผู้ทรงนำการแต่งกายของไทยสู่แฟชั่นระดับโลก ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่าเมื่อคราเตรียมการเสด็จเยือนสหรัฐอเมริกา และ 14 ประเทศในยุโรป ทรงโปรดเกล้าให้ผู้เชี่ยวชาญ และดีไซน์เนอร์ไทย ศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากประวัติศาสตร์วัฒนธรรม และประเพณีไทย ฉลองพระองค์ 8 องค์ต้นแบบ ได้กลายเป็นเครื่องแต่งกายประจำชาติไทยในเวลาต่อมา เรียก “ชุดไทยพระราชนิยม” และจากพระอัจฉริยภาพของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงโปรดเกล้าให้ ปิแอร์ บัลแมง นักออกแบบชาวฝรั่งเศส นำผ้าไหมไทยมาตัดเย็บเป็นฉลองพระองค์ชุดไทยพระราชนิยม และแบบสากลที่ทันสมัยตามกระแสแฟชั่นนิยม เพื่อเผยแพร่ผ้าไหมไทย ภูมิปัญญาไทย อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ทำให้ขจรขยายเป็นที่รู้จักไปทั่วโลก นับว่าสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงนำการแต่งกายของไทยสู่แฟชั่นระดับโลกอย่างแท้จริง

คำสำคัญ : สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ, การแต่งกายของไทย, แฟชั่นระดับโลก

Abstract

The aim of this research was to study on Her Majesty Queen Sirikit, in the reign of King Rama IX, the Ambadress of Thai Traditional Dressing to the Global World Fashion. This documentary research employed qualitative research methodology. The findings of this research disclosed that for preparation to visit to the United States and 14 European nations, Her Majesty Queen Sirikit not only worked with a team of Thai designer and scholar to study Thai History culture in order to use the basic data to develop new formal and informal styles of Thai national dress which later 8 patterns had become ‘Thai Costume’, but also opted to engage renowned Paris couturier Pierre Balmain to design her Thai natural and Western attire. The collection for Her Majesty, many made in Thai silks and brocades. She called upon him to transform Thai village silk into stylish Western clothes for her. These showed the genius of Her Majesty Queen Sirikit for Ambadress of Thai traditional dressing to the Global World Fashion.

Keyword : Queen Sirikit, Thai Traditional Dressing, Global World Fashion

*รองศาสตราจารย์ ดร.จารุพรรณ ทรัพย์ปรุง (นักวิจัยอิสระ) โทร : 089-491-8769 E-mail : jaruphans@yahoo.com

บทนำ

รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 (ทรงครองราชย์ระหว่างปี พ.ศ.2489 ถึง ปัจจุบัน) ตลอดระยะเวลาของการขึ้นครองราชย์ โดยในระหว่างปี พ.ศ.2502 ถึง 2510 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถได้เสด็จเยือนประเทศต่างๆในทวีปเอเชีย ยุโรป และอเมริกา รวม 27 ประเทศ เพื่อเป็นการเจริญพระราชไมตรีกับบรรดามิตรประเทศเหล่านั้นให้มีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น และเพื่อนำความปรารถนาของประชาชนชาวไทยไปมอบให้กับประชาชนประเทศต่างๆ (หอจดหมายเหตุรัชสมัยสมเด็จฯ กรุงเทพฯ)

ท่ามกลางกระแสนิยมการแต่งกายตามแบบตะวันตก ซึ่งมีมากขึ้นเป็นลำดับตั้งแต่ปี พ.ศ.2500 เป็นต้นมา สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถก็ยังทรงแต่งกายฉลองพระองค์แบบไทยในโอกาสสำคัญต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการโดยเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปทรงเจริญสัมพันธไมตรีกับประเทศเพื่อนบ้านและประเทศในแถบยุโรปและอเมริกา ในปี พ.ศ.2502 จนถึงต้นปีพ.ศ.2503 ในช่วงเวลาดังกล่าว สตรีไทยยังไม่มีเครื่องแต่งกายประจำชาติที่แน่นอนและในโอกาสที่เสด็จออกทรงงานรับเสด็จที่ประเทศเจ้าภาพจัดถวาย สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ก็ทรงพระภูษาแบบไทยยาวจรดข้อพระบาท ฉลองพระองค์ตามสมัยนิยม และทรงแพรสะพายทับ (ราชศิลป์ปัทมสารภรณ์ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ, 2555, หน้า 44) ต่อมาเมื่อต้องโดยเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไปทรงเยือนทวีปอเมริกาและทวีปยุโรป ในปีพ.ศ.2503เพื่อเจริญสัมพันธไมตรีกับนานาชาติและเพื่อประกาศให้ชาวโลกได้รู้จักประเทศไทยดียิ่งขึ้น สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระราชดำริจะทรงฉลองพระองค์ในชุดประจำชาติที่แสดงเอกลักษณ์ของไทยอย่างแท้จริงสำหรับงานพิธีและโอกาสต่างๆ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยกันศึกษาธรรมเนียมการแต่งกายของสตรีไทยในราชสำนักในสมัยโบราณ มาเป็นแนวทางในการออกแบบฉลองพระองค์ชุดไทย ทรงโปรดเกล้าให้ใช้ผ้าไทยในการตัดเย็บฉลองพระองค์ จนได้รับการยกย่อง ชื่นชมจากชาวไทยและชาวต่างชาติทั่วโลก (ราชศิลป์ปัทมสารภรณ์ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ, 2555, หน้า11)

ผู้วิจัยตระหนักถึงพระอัจฉริยภาพในการสร้างสรรค์และสืบสานธรรมเนียมการแต่งกายที่ดำรงเอกลักษณ์ความเป็นไทยไว้ได้อย่างสมบูรณ์ จึงดำริว่าผู้วิจัยจึงจัดทำโครงการวิจัย เรื่อง “สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ : ผู้ทรงนำการแต่งกายของไทยสู่แฟชั่นระดับโลก” ฉบับนี้ขึ้นเพื่อให้เยาวชนของชาติได้สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ที่ทรงมีต่อปวงพสกนิกรชาวไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาฉลองพระองค์ชุดไทยของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ผู้ทรงนำการแต่งกายของไทยสู่แฟชั่นระดับโลก

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ (Queen Sirikit) หมายถึง สมเด็จพระบรมราชินีนาถใน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่เก้า ในราชวงศ์จักรี
2. การแต่งกายของไทย (Thai traditional Dressing) หมายถึง การแต่งกายที่ดำรงเอกลักษณ์ความเป็นไทยอย่างแท้จริง
3. แฟชั่นระดับโลก (Global World Fashion) หมายถึง แฟชั่นที่มีระดับเป็นที่ยอมรับในเวทีโลกแฟชั่น

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาย้อนไปในอดีต (Retrospective Study) มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources)

1.1 ข้อมูลที่ผู้วิจัย ลงพื้นที่ศึกษาภาคสนามด้วยตนเอง (Field study) โดยศึกษา และเก็บข้อมูล ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ หอรัชฎาภิเษกพัฒน์ ในพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร และพิพิธภัณฑ์พระที่นั่งวิมานเมฆ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

1.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) คุณปิยวรา ทีชะระ เนตรน้อย หัวหน้าคณะทำงาน พิพิธภัณฑผ้า ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ ผู้เชี่ยวชาญด้านผ้าทอไทย และเครื่องแต่งกาย

2. การรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการแต่งกายของไทย ในราชสำนักสยาม จากเอกสารหนังสือวารสาร และภาพถ่ายเก่าที่เก็บรักษาไว้ในหอจดหมายเหตุแห่งชาติ และหอสมุดแห่งชาติ

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยข้อมูลเชิงคุณลักษณะ (Qualitative Data) ไม่สามารถแปลงเป็นตัวเลขได้ ต้องอาศัยหลัก ตรรกศาสตร์ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งใช้ข้อมูลตามสภาพที่เป็นจริง โดยไม่มีการควบคุมตัวแปร

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แนวคิดทฤษฎี เป็น กรอบในการวิเคราะห์ 2 วิธี คือ วิเคราะห์ข้อมูลซึ่งได้มาจากการศึกษา, ภาคเอกสาร และภาคสนาม โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และภาพประกอบ และวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ แบบเจาะลึกและนำมาพรรณนาความพร้อมภาพประกอบ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยสรุปและอภิปรายผลการวิจัยตามจุดมุ่งหมายของการ วิจัย ดังนี้

1. ผลของพระองค์ชุดไทยของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ แสดงถึงเอกลักษณ์ของชาติไทย

การเสด็จประพาสยุโรปในปี พ.ศ.2503 สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงโดยเสด็จ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ ภูมิพลอดุลยเดช ไปทรงเจริญสัมพันธไมตรีกับสหรัฐอเมริกา และประเทศต่างๆในยุโรปเป็นเวลานาน 6 เดือน ซึ่งในขณะนั้นยังไม่มีเครื่องแต่งกายประจำชาติอันเป็นแบบแผน สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงใส่พระทัยในฉลองพระองค์สำหรับการเสด็จพระราชดำเนินในครั้งนี้เป็นอย่างมาก เพราะทรงตระหนักในความสำคัญของการเป็นตัวแทนของคนไทยทั้งประเทศ เปรียบดังชุดความงามของสตรีไทยอย่างแท้จริง (ราชศิลป์พัทธราภรณ์ พิพิธภัณฑผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ, 2555 : หน้า 49) ระบุว่า สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงศึกษาพระรูปการแต่งกายของ สมเด็จพระราชินี และเจ้านายฝ่ายในในสมัยรัชกาลก่อนๆ ซึ่งได้รับอิทธิพลการแต่งกายจากต่างประเทศที่เข้ามา ด้วยพระราชประสงค์ที่จะฉลองพระองค์ชุดไทย ที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของไทยอย่างแท้จริง สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ จึงทรงมีพระราชเสาวนีย์ โปรดเกล้าฯให้หม่อมหลวงมนีรัตน์ บุนนาค (ท่านผู้หญิงมนีรัตน์ บุนนาค นางสนองพระโอษฐ์) ไปพบผู้ที่มีความรู้ทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และประเพณีไทย คือ ศาสตราจารย์ พระยาอนุมานราชธน และอาจารย์สมศรี สุกุมลนันทน์ ผู้บุตร หัวหน้าแผนกผ้า และการแต่งกายวิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพฯ โดยให้ช่วยกันศึกษาค้นคว้าข้อมูลการแต่งกายของไทยในสมัยต่างๆ เพื่อใช้เป็ข้อมูลในการออกแบบฉลองพระองค์ชุดไทยให้สวยงาม และคงเอกลักษณ์การแต่งกายแบบเดิมไว้ ทรงมีพระราชวินิจฉัยเห็นชอบในแบบต่างๆที่คณะทำงานได้ทำขึ้นทูลเกล้าฯถวายแล้วในระยะแรกจึงทรงโปรดเกล้าฯให้นางสาวไพเราะ พงษ์เจริญ ผู้เป็นศิษย์ของอาจารย์สมศรี สุกุมลนันทน์ เป็นผู้รับสนองพระเดชพระคุณตัดเย็บฉลองพระองค์ต้นแบบไว้ในเวลาต่อมาทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้นางอุไร ลืออำรุง เจ้าของห้องเสื้อกรแก้ว เป็นผู้รับสนองพระเดชพระคุณจนมีแบบเสื้อชุดไทยขึ้นหลายชุด แต่ละชุดเหมาะแก่โอกาส และสถานที่ โดยเฉพาะชุดผ้าขึ้น และเสื้อแขนกระบอกทำด้วยผ้าไหมไทยเป็นที่นิยมชมชอบของชาวต่างประเทศ เพราะเป็นแบบที่เรียบง่ายไม่ล้ำสมัย จนกระทั่งรู้จักแพร่หลายทั้งในและต่างประเทศ จนกลายเป็นเครื่องแต่งกายประจำชาติในเวลาต่อมา

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถทรงเป็นผู้นำในการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมตามแบบประเพณีไทย รวมทั้งความงดงามของผ้าไทยให้เป็นที่ประจักษ์แก่ชาวโลกด้วยพระองค์เองสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถยังทรงพระราชทานราชานุญาตให้สตรีไทยนำแบบฉลองพระองค์ชุดไทยไปตัดเย็บสวมใส่ได้เรียกว่า “ชุดไทยพระราชนิยม” มีทั้งหมด 8 แบบ นอกจากนั้นรัฐบาลยังได้ประกาศให้สตรีไทยซึ่งไม่มีกฎหมายหรือข้อบังคับเรื่องการแต่งกาย ใช้ชุดไทยพระราชนิยมบางแบบเมื่อต้องประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ (ราชศิลป์พัทธราภรณ์ พิพิธภัณฑผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ , 2555, หน้า 49)

ฉลองพระองค์ 8 องค์ต้นแบบมีดังต่อไปนี้

ชุดไทยเรือนต้น

ชุดไทยจิตรลดา

ชุดไทยอมรินทร์

ชุดไทยบรมพิมาน

ชุดไทยจักรี

ชุดไทยดุสิต

ชุดไทยจักรพรรดิ

ชุดไทยศิวาลัย

ภาพที่ 1: แสดง “ชุดไทยพระราชนิยม” โดยมีฉลองพระองค์ 8 องค์ต้นแบบ

ที่มา: เป็นภาพที่ผู้วิจัยสรุปมาจากการนำเสนอของราชศิลป์ปัทมาภรณ์ พิพิธภัณฑ์ผ้า ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ, 2514 : 203, 136, 116, 85, 87, 178, 102 และ 105

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้ หม่อมหลวงมณีรัตน์ บุนนาค (ท่านผู้หญิงมณีรัตน์ บุนนาค นางสนองพระโอษฐ์) เป็นผู้ตั้งชื่อชุดไทยทั้งหมด โดยหม่อมหลวงมณีรัตน์ บุนนาค ได้นำที่พระที่นั่ง, พระตำหนัก, สถานที่สำคัญต่างๆในพระบรมมหาราชวัง และในพระราชวังดุสิตมาใช้ชื่อนามชุดไทย

1. ชุดไทยเรือนต้น

ชุดไทยเรือนต้นเป็นชุดไทยแบบลำลอง ขึ้นใช้ผ้าฝ้ายหรือผ้าไหม มีลายริ้วตามขวางหรือตามยาว หรือใช้ผ้าเกลี้ยง มีเชิง ตัวชี้นยาวจรดข้อเท้า ป้ายหน้า ตัวเสื้อใช้ผ้าสีตามริ้วหรือเชิง สีจะตัดกับชี้นหรือเป็นสีเดียวกันก็ได้ ตัวเสื้อคนละท่อนกับชี้น เป็นเสื้อแขนสามส่วนกว้างพอสบาย ผ่าอกตลอด ติดคุม 5 เม็ด คอกลมตื้นๆไม่มีขอบตั้ง สวมรองเท้าส้นสูง เหมาะสำหรับใช้แต่งไปในงานที่ไม่เป็นพิธีการมากนักและต้องการความสบาย เช่น ไปในงานกฐินต้น งานพิธีมงคลสมรสตอนเช้า งานพิธีทางศาสนา เช่น ทำบุญบ้าน เป็นต้น

2. ชุดไทยจิตรลดา

ชุดไทยจิตรลดาเป็นชุดไทยในพิธีกลางวัน ชินใช้ผ้าไหมเกลี้ยงมีเชิงหรือยกเป็นดอกทั้งตัวก็ได้ ชินยาวจรดข้อเท้าปายหน้าอย่างแบบลำลอง ตัวเสื้อคนละท่อนกับชินเป็นเสื้อแขนยาวจรดข้อมือ กว้างพอสบาย ผ่าอกตลอด ติดคุม 5 เม็ด คอกลมมีขอบตั่งน้อยๆ สวมรองเท้าส้นสูง ใช้ในงานที่กำหนดให้ผู้ชายแต่งตัวเต็มยศ เช่น รับประมุขของประเทศที่มาเยือนเป็นทางการที่สนามบิน พิธีสวนสนามในวันเฉลิมพระชนมพรรษา

3. ชุดไทยอมรินทร์

ชุดไทยอมรินทร์เป็นชุดไทยในพิธีตอนค่ำ ชินใช้ผ้าไหมที่มีทองแกมหรือยกทองทั้งตัว ชินยาวจรดข้อเท้าปายหน้าอย่างแบบลำลอง ตัวเสื้อคนละท่อนกับชิน เป็นเสื้อแขนยาวจรดข้อมือก็ได้ กว้างพอสบาย คอกลมมีขอบตั่ง ถ้าเป็นผู้สูงอายุจะเป็นเสื้อคอกลมกว้างๆ ไม่มีขอบตั่งและแขน 3 ส่วนก็ได้ สวมรองเท้าส้นสูง ใช้ในโอกาสพิเศษที่กำหนดให้แต่งกายเต็มยศหรือครึ่งยศ เช่น ในงานพระราชพิธี รัฐพิธี สโมสรสันนิบาต หรืองานเลี้ยงรับรอง

4. ชุดไทยบรมพิมาน

ชุดไทยบรมพิมานเป็นชุดไทยในพิธีตอนค่ำที่ใช้เข็มขัด ชินใช้ผ้าไหมหรือยกทอง มีเชิง หรือยกทั้งตัวก็ได้ ตัดแบบติดกัน ชินมีจีบยกข้างหน้า ผ้าจีบยาวจรดข้อเท้า มีชายพกใช้เข็มขัดไทยคาด ตัวเสื้อคนละท่อนกับชิน เป็นเสื้อแขนยาวจรดข้อมือ คอกลมมีขอบตั่ง ผ่าด้านหลังหรือด้านหน้าก็ได้ สวมรองเท้าส้นสูง สำหรับใช้ในงานเต็มยศหรือครึ่งยศ เช่น งานอุทยานสโมสร หรืองานพระราชทานเลี้ยงอาหารค่ำอย่างเป็นทางการ และใช้ในโอกาสเดียวกับชุดไทยอมรินทร์เต็มยศ รวมทั้งใช้เป็นชุดเจ้าสาว

5. ชุดไทยจักรี

ชุดไทยจักรีเป็นชุดไทยสไบ ชินใช้ผ้าไหมมีเชิงหรือยกทั้งตัว มีจีบยกข้างหน้า มีชายพกใช้เข็มขัดไทยคาด ท่อนบนเป็นสไบ จะเย็บให้ติดกับชินเป็นท่อนเดียวกัน หรือจะมีสไบห่มต่างหากก็ได้ เปิดบ่าข้างหนึ่ง ใช้สไบคลุมไหล่ ทั้งชายด้านหลังยาวตามที่เห็นสมควร สวมรองเท้าส้นสูง ใช้ในโอกาสพิเศษที่กำหนดให้แต่งกายเต็มยศ

6. ชุดไทยดุสิต

ชุดไทยดุสิตเป็นชุดไทยสำหรับงานพิธีตอนค่ำ ชินใช้ผ้าไหมหรือยกทองอย่างเดียวกันกับชุดไทยอมรินทร์ ชุดไทยบรมพิมาน และชุดไทยจักรี ตัวชินยาวมีจีบยกข้างหน้า มีชายพกใช้เข็มขัดไทยคาด ผิดกันตรงตัวเสื้อ คือ เป็นเสื้อไม่มีแขน คอด้านหลังและด้านหน้ากว้างและต่ำเล็กน้อย ผ่าด้านหลังของตัวเสื้อ ตัวเสื้อปักเป็นลวดลายด้วยไหมๆ ลูกปัด หรือเลื่อม ฯลฯ สวมรองเท้าส้นสูง ใช้ในงานพระราชพิธีที่กำหนดให้แต่งกายเต็มยศ

7. ชุดไทยจักรพรรดิ

ชุดไทยจักรพรรดิเป็นชุดไทยแบบไทยแท้แบบหนึ่ง ชินใช้ผ้าไหมหรือยกทอง มีจีบยกข้างหน้า มีชายพกใช้เข็มขัดไทยคาดทับ ห่มแพรจีบแบบไทยสัดกับผ้านุ่งเป็นชั้นที่หนึ่งก่อน แล้วใช้ผ้าห่มปกอย่างสตรียศบรรดาศักดิ์สมัยโบราณห่มทับแพรจีบอีกชั้นหนึ่ง สวมรองเท้าส้นสูง ใช้ในโอกาสพิเศษที่กำหนดให้แต่งกายเต็มยศแบบชุดไทยจักรี

8. ชุดไทยศิวาลัย

ชุดไทยศิวาลัยเป็นชุดไทยแบบไทยแท้ ชินแบบชุดไทยจักรพรรดิใช้ผ้าไหมหรือยกทอง ตัวเสื้อตัดแบบแขนยาวคอกลมมีขอบตั่ง ผ่าหลัง เย็บติดกับชินคล้ายชุดไทยบรมพิมาน ห่มผ้าปกสลายไทยอย่างชุดไทยจักรพรรดิ โดยไม่ต้องมีแพรจีบรองพื้นก่อน สวมรองเท้าส้นสูง ใช้ในโอกาสพิเศษที่กำหนดให้แต่งกายเต็มยศ

2. สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ผู้ทรงนำการแต่งกายของไทยสู่แฟชั่นระดับโลก

การโดยเสด็จ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช เสด็จเยือนนานาประเทศเพื่อเป็นการเจริญพระราชไมตรี สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงโปรดเกล้าฯ ให้นำผ้าไหมไทยมาตัดเย็บเป็นฉลองพระองค์แบบสากลที่ทันสมัยตามกระแสแฟชั่นนิยม นับเป็นพระอัจฉริยภาพของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถอย่างแท้จริง ทรงเผยแพรผ้าไหมไทย ภูมิปัญญาของคนไทย อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติให้ขจรขยายเป็นที่รู้จักไปทั่วโลก และทรงมี

พระราชเสาวนีย์โปรดเกล้าฯ ให้ดีไซน์เนอร์ชื่อดังแห่งห้องเสื้อระดับไฮต์กูตูร์ (Haute Couture) ของประเทศฝรั่งเศส ชื่อ ปีแอร์ บัลแมง (Pierre Balmain ซึ่งมีชื่อเต็มว่า Pierre Alexandre Claudius Balmain ระหว่าง ค.ศ.1914 - 1982) นำผ้าไหมไทย ตัดเย็บฉลองพระองค์ชุดไทยพระราชนิยม และชุดสากลในคราวเสด็จคราวนั้น แสดงให้เห็นถึงพระปรีชาชาญทางด้านแฟชั่นของ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

กอร์ปกับพระสิริโฉมงดงามเป็นที่ประจักษ์แก่สายตาชาวไทยและชาวต่างชาติต่างเฉลิมพระเกียรติให้ทรงเป็น สุภาพสตรีผู้แต่งกายงดงามที่สุดในโลกในปี พ.ศ. 2503 และ พ.ศ.2504 และทรงเป็นสุภาพสตรีผู้แต่งกายดีที่สุดในโลกในปี พ.ศ. 2506 และ พ.ศ.2507 ต่อมาในปี พ.ศ.2508 มีการจารึกพระนามาภิไธยในหอแห่งเกียรติคุณ ณ มหานครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา ในฐานะที่ทรงเป็นหนึ่งในสิบสองสุภาพสตรีที่แต่งกายงามที่สุดในโลก (ราชศิลปปริทัศน์ พิศณธ์ผ้า ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ, 2555 : หน้า 49)

จึงกล่าวได้ว่า สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงเป็นผู้นำการแต่งกายของไทยสู่วงการแฟชั่นระดับโลกอย่างแท้จริง

ภาพที่ 2: ฉลองพระองค์ชุดราตรี พ.ศ.2503 ตัดเย็บจากผ้าไหมชาติน ปักประดับด้วยเส้นไหม
 ดิ้นโลหะ ดิ้นเหลือบ และลูกปัด

ที่มา: วารสาร พิศณธ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ, ฉบับที่ 1, 2560 : หน้า 16-17

ภาพที่ 3: ฉลองพระองค์ชุดกลางวัน พ.ศ.2503 ตัดเย็บจากผ้าไหม
 ที่มา: วารสารพิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ, ฉบับที่ 1, 2560 : หน้า 29

ภาพที่ 4: ฉลองพระองค์ชุดกระโปรง พ.ศ.2507 ตัดเย็บจากผ้าไหม
 ที่มา: วารสาร พิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ, ฉบับที่ 1, 2560 : หน้า 32

ภาพที่ 5: ซ้ายและขวา : ฉลองพระองค์ชุดสูท พ.ศ.2503 ตัดเย็บจากผ้าไหม
ที่มา: วารสาร พิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ, ฉบับที่ 1, 2560 : หน้า 33

ภาพที่ 6: ฉลองพระองค์ชุดราตรี พ.ศ.2503 ตัดเย็บจากผ้าไหมซาติน ปักประดับด้วยดิ้นโลหะ ดิ้นเหลือบ และคริสตัล โดย
สถาบันปักเลอชาจ

ที่มา: วารสาร พิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ, ฉบับที่ 1, 2560 : หน้า 42

เอกสารอ้างอิง

- กัลยาณวัฒนา สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้า. (2524). **พระราชธิดาในรัชกาลที่5**. กรุงเทพฯ: การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย.
- กรมศิลปากร. (2525). **สมุดภาพ วัฒนธรรมการแต่งกายสมัยกรุงรัตนโกสินทร์**. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- คณะกรรมการสวัสดิการ สำนักราชบัณฑิตยสถาน และคณะกรรมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย. (2546). **เทิดพระเกียรติ 150 ปี สมเด็จพระปิยมหาราช**. กรุงเทพฯ: อักษรไทย.
- คณะทำงานพิพิธภัณฑสถานในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ. (2555). **ราชศิลป์พัสดราภรณ์**. กรุงเทพฯ: พิพิธภัณฑสถาน.
- คณะทำงานพิพิธภัณฑสถาน. (2560). "FIT FOR A QUEEN". **วารสารพิพิธภัณฑสถานในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ**, 1(2560), 16-43.
- จารุพรรณ ทรัพย์ปรุง. (2550). **รายงานการวิจัยเรื่องอิทธิพลของเครื่องแต่งกายตะวันตกที่มีต่อการแต่งกายของเจ้านายฝ่ายในวังสวนสุนันทา**. กรุงเทพฯ: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- _____. (2559). **วัฒนธรรมการแต่งกายของคนไทยที่ได้รับอิทธิพลจากอารยประเทศ**. วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตร์ ศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาศิลปะและการออกแบบ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ประมวลภาพเสด็จเยือน 17 ประเทศ**. (2547). กรุงเทพฯ: ราชพัสดราภรณ์.

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview)

ปิยวรา ทีชะระ เนตรน้อย, สัมภาษณ์ วันที่ 4 มีนาคม 2559.